B. C. D.

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA

De

CHINÆ CHINÆ MODO OPERANDI, USU ET ABUSU,

Quam

Sereniſſimi ac Potentiſſimi Electoris Brandenburgici Clementia,

Conſenſu Nobiliſſimor. Dnn. Medicorum

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO, D.

Medico Electorali Brandenburg. Prof. Prim. rerumq; naturali. Publico & Ordinar. & p. t. Decano Spectabili,

Dn. Præceptore & Promotore æſtumatiſſimo,

Pro Gradu Doctorali Solenniſſimo inaugurationis actu rite obtinendo,

Eruditorum disqviſitioni ſubjicit,

IN AUDITORIO MAJORI

JOHANN. BALTH. SCHONDORFF.

Hall. Sax.

Die 24. Jun. Anno M. DC. XCIV. horis ante & pomeridi.

HALÆ,

LITERIS VIDUÆ SALFELDIANÆ.

17.

RPJCB

I. N. J.

I.

QUod gladius in manu furioſi, id medicamentum eſt artis imperito. Maxime id valet de medicamentis ſingulari activitate & efficacia inſtructis, quæ perverſo & depravato uſu ſæpiſſime morbi vires augent, corpus imbecillius reddunt & ægrum in præſentiſſimum vitæ diſcrimen conjiciunt. Equidem facile fieri ſolet, ut principium illud activum, quod in uno ſubjecto morbi robur infringit & deſtruit, in alio ſubjecto naturam morbi medicatricem peſſundare, ipſumq; morbum roborare poteſt. Proinde in adhibendis omnibus remediis herculeis & generoſis prudentia & circumſpectione opus eſt, & uti Medicum nobilitare, ſic quoque infamare ſolent, niſi cum cautione illa ipſa morbo opponamus & applicemus. Vomitoria, Purgantia, Opiata, Mercurialia, Salia volatilia heroica & efficaciſſima, ſunt remedia, quæ divinam ſæpe ægrotantibus ferunt opem, & quibus magna in medendo moliri ſolent Medici; ſi tamen ſine exceptione & reſpectu morbi & ſubjectorum adhibeantur & cum prudentia uſus illorum dirigatur ac ducatur, celerrime ſæpe abſolvunt hiſtoriam morbi fatali eventu & ægrum è medio tollunt. Ingenue itaque fateor, ſignum efficacis eſſe medicinæ, ſi illa abuſu multum incom-

modi ac moleſtiæ creare poſſit. Id quod præter alia etiam demonſtrat cortex chinæ, de cujus ſiugulari uſu & infeliciſſimo abuſu Diſputationem meam Inaúguralem conſcribere inſtitui. Deus Ter Optimus Maximus conatibus ex alto benedicat & gratioſo ſuo auxilio noſtris meditationibus aſſiſtat.

II.

Nolumus autem multum eſſe ſolliciti de ipſo nomine hujus corticis ac de variis ſignificationibus ac ſynonimis, quæ huic medicamento imponi ſolent. Indis dicitur Quinquina, cum Indi, Quinam, febrim appellent, hinc pro exhaurienda egregia febres curandi virtute, nomen hoc forſan duplicatum eſt. Dicitur etiam Cortex Peruvianus. Eſt cortex arboris, quæ ab incolis ſecundum plurimorum ſententiam Ganaperis dicitur. Faciem ajus exhibet *Barthol. Cent. 5. hiſtor. 50.* Item *Johann Rajus Hiſt. planet. l. 32. p. 1796.* Folia ejus videntur ſimilia cum his, quæ ſunt prunorum rubeorum. Non eſt cortex radicis uti *Sponius libr. Sur les Fievres aſſerit*, ſed potius arboris, uti obſervat *Hieron. Badus à Mortono* citatus, qui ſcribit, arbores iſtas Peruvianas omni cortice ſine noxa ab incolis ſpoliari, ſicque exutas non lædi, ſed potius juvari, ut in ſequentibus annis cum foenore reddat adeo deſideratum remedium. Ipſum corticem quod attinet, eſt ille coloris ferruginei, ſaporis leniter amaricantis, ſatis tamen grati & aromatici, olfactui odorem ſpirat peculiariter mucidum, attamen ſuávem & aromaticum, friabilis eſt, non viſcidus & glutinoſus.

III.

Explicata ſic externa febrifugi noſtri indole, neceſſum eſt, ut tranſeamus ad ipſa interna. In amplum hic exſpatiari liceret campum, ſi omnium ſententias ad lydium lapidem vocare vellemus, at veritatis amore pauca ſaltim delibabimus. Qui Peripateticorum ſectam ſequuntur, corticem hunc calidum & ſiccum pronunciant, & ex caliditate & ſiccitate

operandi

operandi rationem declarant. Cum tamen, ſi rem libero animo & curatius ſpectemns, ne ullius medicamenti virtus implicata vel abſcondita qualitatis talismodi vocabulo explicari poſſit. Quandoquidem animadvertimus, medicamentoſas qualitates ſaltim eſſe concretorum potentias relativas, quibus corporis noſtri fluores variis modis afficere & diverſos effectus producere valent, quale calidum & humidum dicitur ſaltem reſpectu effectus, quem exſerit in corpore noſtro. Non enim ens quoddam abſolute calidum ineſt concretis à modis corporis diſtinctum, ſed ſaltim certa modificatio ac textura particularum, quæ pro corporum habitudine vario effectu ſeſe exſerit. Hinc videmus camphoram in uno ſubjecto calorem efficere, in altero illum extingvere. Opium, quod frigidum à veteribus unanimiter dicitur, ſudorem tamen largiſſimum ſæpe provocat. Spiritus vini, qui calidus omnium Peripateticorum conſenſu æſtimatur, calorem tamen eryſipelaceum externa adhibitione diſſipat.

IV.

Recentiores, uti aliorum, ſic quoque hujus medicamenti effectus amant deducere ex qualitatibus ſenſibus manifeſtis, & quidem plurimi amaritiem corticis, alii partium tenuitatem, imo dantur, qui vim adſtringentem, virtutem alcalinam, imo anodynam in hoc cortice allegant, & ex hisce dependere volunt ejus efficaciam. Verum ſi per amaritiem hic cortex in expugnandis febribus ageret, alia, quæ in longe excellentiori gradu amara ſunt, idem præſtare deberent, quod tamen vix evenit, quamvis non negemus amara febricitantibus non eſſe inimica, ſed ad humores viſcidos auſteros corrigendos ſatis apta, interim tamen talis ſpecifica virtus, unica ſœpe doſi febres perfecte curans, expectari ab illis non poteſt. Porro falluntur & illi, qui virtutem hujus corticis explicare contendunt ex tenuitate partium & ſale incidente viſcidos craſſos humores, ſi enim hoc eſſet, revera ſalia volatilia & oleoſa, ut & herbæ tali ſale ſubtiliſſimo fœtæ longe præſtantiorem ederent

 effectum

effectum ipſo hoc cortice, qui parum vel nihil plane ſalis acris & alcaliſati volatilis principii posſidet. Nec etiam audiendi ſunt illi, qui hanc ſibi imbiberunt perſvaſionem, extare in china chinæ principium quoddam alcalinum, cujus miniſterio peregrinum acidum febrile fermentum mortificetur ac deleatur. Etenim perpetuum & ſolenne eſt omnibus alcalinis, quod cum acido confligant, illudque ad neutrum ſtatum reducant, jam autem cortex chinæ, cum nullius generis acido etiam fortisſimo efferveſcentiam edit, vel alterationem patitur, aut naturam ſuam corroſivam amittit. Hinc firmiter etiam concludere licet, propter alcali nihil agere chinam chinæ. Equidem fateor, ſi pulvis hujus corticis cum aqua forti miſceatur, & mixtura calori admoveatur, bullulas quasdam ſe prodere, quæ alias indicium ſolent eſſe efferveſcentiæ, nihilominus tamen retinet aqua fortis corroſivam ſuam indolem ac minime alteratur ab ipſo cortice, imo nec ſolvit illum ipſum, quod patet exinde, quia liquori decantato ſi affunditur ſal ſolutum alcaliſatum, nihil præcipitat, ſed ſaltim mixturam induit colore rubineo, forſan à refractione luminis ob texturam ſuperficiecularum immutatam. Quod autem nec aqua fortis nec alia acida chinam chinæ ſolvere & in poros ſuos recipere poſſint, evidens nata eſt concluſio, acida non habere potentiam vel jus in chinæ chinæ poros, qui prorſus non accommodati ſunt acidi aculeatis particulis.

V.

Denique, qui â narcotico ſpirituum motum ſiſtente elemento derivare conantur virtutem chinæ chinæ, facile convellendi ſunt, cum alia extantiora anodyna minime febres curent ſed ſaltem illas ad tempus mitigent, exacerbata ſæpius paroxyſmorum vi. Deinde etiam ad ſiſtendos dolores, ad ſomnum procreandum minime quadrat ille cortex, quod tamen, ſi vaporoſum quoddam narcoticum principium ineſſet, neceſſario inſequeretur. Inter recentiores Dn. Morton alexipharmacam vim huic cortici adſcribit, cujus beneficio fer-
ment

menti febrilis venenum ſpiritibus animalibus infenſum in minima quantitate citiſſime deleri poſſit, & agere more antidotorum, venenatum fomitem expellendo & ſubigendo; & quidem hiſce ex rationibus: quoniam ſubito & inopinato, inque minima quantitate ſine reſpectu ad ſexum & absque omni evacuatione curationem febrium abſolvit. Verum cum veneni nomen non ita late pateat, ut omnis morbus & morbi cauſa, quoniam ſpiritus animales petere & opprimere ſolent, veneni nomine posſit indigitare & ſi alexipharmica vi ageret ipſe cortex, longe nobilior ejus uſus eſſet in peſte, febribus malignis, morſu viperæ, canis rabidi, dequo effectu tamen nullæ proſtant hiſtoriæ & obſervationes. Nec etiam hoc verum eſt, in minima quantitate & promiſcue, imo omnibus ſubjectis exhibitum hunc corticem juvare, deinde omnis pene morbus immediate alloquitur ſpiritus animales, illorumque craſin ac texturam opprimere tentat, hinc ſecundum hypotheſin Mortoni, omnia ſpecifica, quæ curarent tales morbos, agere quoque ſingulari vi alexipharmaca, quod tamen videtur minime rationi conſonum. Tandem majoris momenti ac ponderis videtur Illuſtris *Boylæi ſententia in tractatu ſuo de medicam. Specif.* qui efficaciam hujus pulveris deducit, quod nimirum in corpus exhibitus cortex particulas ſuas cum particulis materiæ morbificæ conjungat, cumque ipſis conſtituat neutrum quid, quod facile proſcribi poterit, aut quod neceſſario expellendum eſt. Verum enim vero, ſi hoc eſſet, qualitate manifeſta neceſſe eſt agat china chinæ, vel ramoſis ſulphureis vel alcalinis vel aliis ageret & impediret activitatem materiæ morbificæ, alias revera ad occultam quandam qualitatem hic recurreremus, niſi explicemus principium illud, cujus beneficio correctio materiæ morbificæ procedat. Denique non poſſumus intelligere, quomodo, ſi materia morboſa ſubtilis & pauca eſſe debeat, ad illam ipſam procedere poſſet cortex in tam minima doſi, & ſeſe cum illo ipſo conjungere, ſi autem materia febrilis copiâ & quantitate peccat, illaque ſanguini & humoribus eſt communicata, neceſſe eſt, ut in magna ſaltim quantitate cortex chinæ operetur, quod tamen experientiæ contradicit.

VI.

VI.

Reſtat jam plauſibilior illa opinio, dum nimirum à particulis ſuis adſtringentibus, terreis & ſtypticis accerſere volunt efficaciam medendi febribus. Equidem veriſſimum eſt & experientia abunde docet, adſtringentia ſtyptica in ſiſtendis febrilibus paroxyſmis magna potentia pollere; Sic notæ ſunt aluminis virtutes antifebriles, ita ut etiam vulgus alumine cum nuce moſchata mixto febres ſæpe feliciter curet; liquor ſic dictus martialis, emergens ex capite mortuo florum ſalis ammoniaci martialium, tinctura martis ſolaris intenſa adſtringendi vi donata in febribus etiam contumaciſſimis & diuturnis ſæpe magna præſtare ſolent, rite ſi adhibeantur. Notus eſt pulvis Kergeri, de quo ipſe autor deprædicat, hoc ſolo ſe per quadraginta annos ultra mille febricitantes ſine venæ ſectione, ſine purgatione, ſudoriferis, diureticis, alterantibus felicisſime curaſſe, nullo habito reſpectu ſexus, ætatis, anni, temporis vel aliarum circumſtantiarum & quidem paucorum dierum ſpatio ſine ulla recidiva, pulvis autem hic nihil aliud eſt, quam corallia mixta cum debita quantitate cremoris tartari. Notabile eſt, hunc pulverem accedente vehiculo mirum in modum ebullire propter acidum tartari ſolutum & coralliorum poros ſubingrediens. Emergit ex hac mixtura ſal quoddam amaricans leniter adſtringens, quale exhibet ſolutio ſeu ſal dictum coralliorum. Hoc ſal egregie abſtergit ſordes viſcidas, acidas temperat & infringit particulis ſuis terreſtribus adſtringentibus, fibras & villos partium flaccidos roborat, ſicque non ſolum in febribus ſed & in aliis morbis medentibus, optatiſſimam ſpondet opem, quamvis ſit longe inferius china chinæ, maxime ad ipſas curandas febres. Ex eodem fundamento quoque fluit, quod pulvis teſtarum ovorum cum aceto ſumtus in ſiſtendis febrium paroxyſmis tanta emineat virtute. Putant itaque Medicorum emunctiores, chinam chinæ craſſioribus terreſtribus ac minus ſubtilibus ſuis particulis motum ſpirituum inordinatum compeſcere, mixturam ſanguineam ad turbationem, reſolutionem & ſeceſſionem particularum & corpuſ-

corpuſculorum ſanguinis a ſe invicem aptam conſtringendo roborare, ſicque paroxyſmos febriles imminuere ac infirmare. Verùm quamvis non negemus multum hîc facere adſtringentia, non tamen hœc virtus omnem exhaurit rem, utpote radix tormentillæ, biſtortæ, aliaque adſtringentia majori vi prædita quam china plus efficerent ipſo noſtro medicamento.

VII.

Diſcuſſis itaque aliorum circa corticis modum agendi opinionibus, nihil jam reliquum eſt, quam ut noſtram etiam de hac re interponamus ſententiam, illamque ſufficientiſſimis rationibus in experientia fundatis firmemus ac ſtabiliamus. Antequam autem id effectui damus, operæ pretium duco prius inquirere tam igne quam mixtionibus, variique generis experimentis in naturam ac indolem hujus corticis, qua perſpecta obvium & facile erit deſcendere ad operationis explicationem. Primo itaque cortex chinæ chinæ in ſubtiliſſimum pulverem redactus & per Microſcopium niſpectus apparet, quod conſtet ex oblongis & aſperis filamentis & particulis & poros innumeros habentibus, qui etiam in cauſa ſunt, quod caput mortuum chinæ chinæ ex quo ſpiritus eſt extractus inſtar eboris uſti ſit nigerrimum, quoniam radii lucis in illis penitus ſuffocantur, in quo ratio formalis ipſius nigredinis conſiſtit. Porro ſi pulvis hic indatur fiſtulæ tabaci & incendatur, fumus, qui prodit, leniter fauces & os conſtringit ſtyptica facultate notabilis. Idem pulvis igni comiſſus in retorta exhibet ſpiritum acidulum empyreuma redolentem, nec non oleum empyreumaticum, odori oleo tartari non abſimile relicto nigerrimo capite mortuo, ex quo beneficio aquæ modicum ſalis alcaliſati extrahi poteſt. Spiritus lapidibus cancrorum affuſus cum ipſis non ſolum effervefcit, ſed & illos promptisſime ſolvit, ita ut ſolutioni inſtillatum oleum tartari præcipitationem harum particularum ad fundum efficiat. Cum Syrupo violarum cœruleo prædictus ſpiritus ſi maritetur, evadit eleganter rubicundus non ſecus ac fieri ſolet ab admixto alio ſpiritu acido. Oleum deſtillatum cum ſpiritu vini tartariſato &

cum ſpiritu ſalis ammoniaci prompte ſe jungit more aliorum oleorum deſtillatorum. Notabile circa deſtillationem hoc eſt, qvod 1. Cortex inſigni amarore imbutus deſtillatione totum hunc ſaporem penitus amittat, evidenti indicio, ſaporum naturam in modificatione ac certa textura ac poſitura particularum variarum poſitam eſſe 2. Obſervatione dignum, ſpiritum, oleum & caput mortuum hujus corticis omni febrifuga vi eſſe orbatum, quamvis etiam iterum conjungantur in unum, quod itidem monſtrat in textura hujus corticis quærendam eſſe ſuam vim medicamentoſam.

VIII.

Examinata igitur per Vulcani torturam natura noſtri corticis, videamus jam quænam phœnomena exhibeat conjungendo illum ipſum cum variis liquoribus, attendendo ad illos, qui ſequuntur effectus. Nobiliſſimus enim inventionum modus eſt concretorum indolem indagandi ac inveniendi per varias comixtiones & confuſiones cum liquoribus varii generis attendendo ad pulcherrima infinito ſæpe numero exorientia phœnomena. Primo itaque rectificatus ſpiritus vini corticis noſtri pulveri affuſus ſtatim colore intenſo exflavo rubicundo tingitur & corticis ſapore imbuitur. Si eſſentia per longum tempus ſtat in vitro, parietibus vitri firmiſſime adhæret reſinoſa quædam ſalina ſubſtantia. Eſſentia hæc ſi deſtillatur prodit ſpiritus vini imbutus odore gratiſſimo reſinoſo ac aromatico, remanet infundo extractum terreo reſinoſum leniter amaricans & adſtringens, quod itidem in febribus curandis magnæ ſolet eſſe efficaciæ. Olei vitrioli quantitas affuſa huic tincturæ cortice in fundo adhuc exiſtenti agitationem corticis efficit cum calore, qui & nigreſcit. Aqua pluvialis admixta huic tincturæ turbida fit ac lacteſcit. Oleum tartari per deliquium nec non ſpiritus ſalis ammoniaci magis exaltat colorem, illumque rutilantem efficit. Si decoquitur cum aqua china chinæ, liquor evadit exflavo brunus, amaricans, gratiſſimi odoris, non ſecus ac deſtillari ſolet exaqua ſuperfuſo balſamo peruviano, ſapor eſt leniter adſtringens, aromaticus & reſinoſus, quæ aqua

ſine

ſine dubio in medicina uſum nobilisſimum inveniet. Decoctum, infuſum vel etiam aqua ſyrupum violarum non adeo immutat, paululum tamen virideſcentem, quod procul dubio accidit, quod infuſum flavum eſt & ſyrupus cœruleus ex utroque autem colore fit color viridis.

IX.

Ex hiſce itaque adductis liquidisſime apparere exiſtimo corticem noſtrum recondere principium quoddam reſinoſum balſamicum ſubtile & naturæ gratisſimum, quod patet ex ſpiritu acido & oleo, utpote omnia reſinoſa per ignem talia largiuntur. II. Ex extractione cum ſpiritu vini & colore albicante, quem exhibet poſt aquam affuſam, ſolenne id eſt omnibus reſinoſis ut ſolvantur in ſpiritu vini & in colorem album mutentur, ſi aqueis particulis immerſa fuerit ejus ſolutio. III. Ex ſapore terebinthinaceo, qui continetur in ipſa aqua deſtillata. Deinde cortex noſter terreas copioſas crasſioris texturæ particulas, quæ maxime apparent in capite mortuo ſpiritus. Terreſtre hoc elementum immerſum eſt ſalino reſinoſo principio, hinc fit ut conſtringens quidam ſapor & amaricans exſurgat, & terreæ particulæ vi unionis cum reſinoſis tranſeant per decoctionem in ipſam aquam, quod patet ex colore atro, quem ejus infuſum ad mixturam vitrioli induit, uti id familiare eſt omnibus corporibus, qui particulas terreſtres continent.

X.

Ex hisce itaque argumentamur vim medicamentoſam corticis non conſiſtere in amaritie, in vi adſtringente, tenuitate partium, principio reſinoſo &c. ſed in tota corticis ſubſtantia. Optime inquit *Galenus de Medicam. facult. l. 11.* Remedia quædam ſpecifica agere tota ſubſtantia. i. e. non juxta certas ſuas partes, ſed quatenus omnes hæ partes totum quoddam conſtituunt, recentiores vocant texturam ac craſin, veteres temperiem. Ex principio enim reſinoſo ſubtili ſolubili & terreſtri adſtringenti itidem ſolubili emergit quoddam tertium, in quo propria illa peculiaris vis adverſus febres reſidet.

XI.

Explorato itaque principio agendi in cortice noſtro e re erit etiam accuratius paulo inquirere, quomodo illud agat in corpus noſtrum, & tales affectus in mitigandis febrium exacerbationibus præſtet. Præſupponimus autem ex noſtra hypotheſi clarisſima in febribus in rigore ipſo aliquid eſſe ſpasmotici, fibillas minutisſimas motrices nerveas in cortice cutis exiſtentes ſpasmodice contrahi, introrſum retorqueri ob inordinatum ſpirituum animalium motum propter materiam viſcidam acrem minutisſimos tubulos obſtruentem & certo ſub tempore & quantitate adauctam moleſte illas ipſas fibras vellicantem, & ad ſpasmodicos motus ſpiritus adigentem, uno verbo tranſpirationem prohibitam per ipſos cutis poros & anguſtisſimos cutis tubulos materiam voporoſam foras eliminandis occluſos conſtituere cauſam occaſionalem ipſius frigoris & ſubſequentis caloris. Spasmodice itaque in ipſo principio paroxyſmi iſtis fibris contractis materia morbifica in latibulis & receſſibus hærens in ſangvinem reprimitur, quæ non poteſt non miros excitare tumultus, ipſius ſangvinis texturam turbare, ſitum & ordinem ipſorum corpuſculorum immutare, calorem accendere, & motum inordinatum & inæqualem univerſæ machinæ conciliare, in quo conſiſtit ipſa ratio formalis febris. Paroxyſmo autem ceſſante, tubuli in cortice cutis hærentes à nimia incaleſcentia ſangvinis laxiores redditi, robore ſpirituum animalium propter eorum disſipationem naturali deſtituti, peregrinam & novam materiam ex ſangvine facile admittunt, quæ inibi ſtagnat, quoniam propter imminutum fibrillarum robur non poteſt foras ejici, corrumpitur, vaſa occludit, & novum febrile fermentum cauſatur & novum paroxyſmum febris præbet. Hiſce itaq; præmisſis facile patet illa ipſa medicamenta, quæ vi nervos roborandi pollent, & leni adſtrictione fibras laxiores factas corroborant ac tonum reſtituunt, ac motum lenem conſtrictivum fibris inducunt, ita ut ad materiam expellendam non modo idoneæ iterum reddantur, ſed & ſtagnans materia in poris impediatur, indicatisſima hic eſſe. Hoc autem

feliciter

feliciter præſtat cortex noſtêr principio ſuo reſinoſo aromatico gratisſimo leniter adſtringente, quod mediante menſtruo ſalivali activisſimo & calore blando ſolutum in ventriculo & & primis viis, & cum chylo ac lympha ventriculi delatum ad ſangvinem, illum non modo in mixtura ſua firmat, ſed & leni ſua balſamica adſtrictione ad anguſtisſimas fibras delatum illas leniter conſtringit, novumque vigorem ac robur inducit, omnis enim corroboratio & vigor partium noſtrarum conſiſtit in hoc, ut ad naturalem motum fiant apte, quod accidit leni conſtrictione, dum nimirum tubulorum parietes arctiores fiunt, tunc concentrantur ipſi ſpiritus animales ceu ſupremum & eminens machinæ noſtræ movens. Ipſa enim celeritas anguſtiam loci compenſat, imo per tubulum minorem liquor citius ſe movet quam per majorem, uti videmus in mechanicis in minutisſimos tubulos inſtar crinium ſua ſponte aſcendere humores. Roboratis itaque tubulis cutis, ipſaque ſangvinis mixtura reſtituta accidit, ut non ſolum ſangvis, ſpiritus animales & omnes fluores æquabiliter moveantur & ſuum officium faciant in œconomia animali, verum etiam ad materiam morbificam è corporis ſphœra eliminandam promptior evadant. Deinde etiam china chinæ ſangvinem ad diſſolutionem & ſeceſsionem corpuſculorum ſuorum per paroxyſmos febriles diſpoſitum leniter conſtringit, ejus mixturam firmiorem & ſolidiorem reddit. Videmus hoc ſi ſangvinem cum decocto chinæ chinæ infundamus, illum ipſum craſſeſcere. Roborata ſic textura ac craſi ſangvinis non ita rarefieri poteſt, nec fermentum febrile illud in motum tam facile concitari poteſt tumultuarium. Proinde omnes, qui ſangvinem craſſum habent non ſentiunt à calore nimio talia ſymptomata. Referunt, qui hiſtoriam noſtri corticis naturalem deſcribunt, incolas à nimio ſolis æſtu, caloreq; ſe defendere ac minuere certa quantitate hujus corticis devorata, uti etiam videmus in thermometris, quo ſubtilior & ſpirituoſior eſt liquor, eo facilius à calore rarefit & ſpatium majus acqvirit, quo autem crasſior, eo expanſio & dilatatio eſt difficilior. Eodem modo in corporis noſtri tubulis, qui

qui verum thermometron repræſentant ſangvis crasſior factus à cortice non ita à calore expandi & rarefieri poteſt, hinc etiam calor tam gravia excitare poteſt ſymptomata. Quare etiam omnia, quæ ſangvinem condenſant antifebrili vi celebria ſunt, uti radix tormentillæ, pentaphylli ſangvis Draconis, alumen, viſcus quercinus, terra ſigillata & pericarpia ex adſtringentibus confecta, quæ ſæpe magnum uſum habent. Chinæ chinæ decoctum calidum ſi ſangvini affunditur ex vena extracto nigreſcit in momento cruor & craſſeſcit; quodſi vero cum lacte tentes caſeſcere incipit.

XII.

Hisce itaque ſufficienter deductis, proximum eſt ut ad inſtitutum noſtrum propius accedamus, & famoſi ac multiplici experientia probati noſtri corticis uſum paulo fuſius tradamus annexo ſimul ipſo abuſu. Placet autem primo effectus potisſimos, quos in corpore noſtro exſerit, recenſere ac indigitare. Quoad primum notum eſt, chinam chinæ febrium omnium intermittentium paroxyſmum ſequentem, ſi debita doſi offeratur, ut plurimum præcaveri. II. Obſervavimus ſæpisſime datum hunc corticem maxime in ſubſtantia corporibus impuris, quorum ventriculus & primæ viæ ſordibus pituitoſis acidis ſcatent, & excretiones per alvum & urinam ſuppreſſæ, & qui nervoſum genus debile habent & ad ſpasmodicos, hyſtericos v. g. hypohcondriacos motus proclives ſunt, maxime in febribus ubi remisſiones paucæ ſunt, ſæpe multum nocere, febre ſcilicet in ſequentibus paroxyſmis adaucta, vel in continuam verſa inque longum excurrente. Obſervantur inde languores, affectus comatoſi, anxietates ſumme præcordialis cum ſyncope, recidivæ etiam periculoſiores, motus convulſivi, ſpasmodici. Non ita pridem ab uſu intempeſtivo hujus remedii obſervavit *Excell. Dn. Præſes* epilepſiam in febricitanti moniali, quæ denide vomitotiriis, ſpecificis antepilepticis expugnata eſt.

XIII.

Deinde videmus nullam evacuationem notabilem, ſeu per vomitum, urinam, ſudorem, alvum ordinarie à cortice hoc excitari, nonnunquam tamen accidit ut non ſolum ſudor ſed & urina copioſa; quod *Dn. Sydenham. & Jones tr. de febr.* obſervarunt copioſisſime poſt uſum ejus prodeant, & ipſam alvum non raro inſtar purgantis exerceat, maxime ſi quædam ſalina admixta fuerint, ita ut ſæpe in praxi ad inhibendam hypercatharſin anodynis nimium alvi fluxum ſiſtere debeamus. Evenit hic, quando copioſis, pituitoſis, bilioſis excrementis inteſtina diſtenta ſunt, & fibræ inteſtinales plus juſto dilatatæ ad excretionem vitioſorum humorum non ſe componere queant. Roboratis itaque denuo fibris dictis virtute corticis, ſimulque viis biliariis irritatis & leniter contractis vitioſorum humorum ſaburra magno cum tumultu ac impetu è corpore eliminatur. Obſervavimus in febribus tertianis, & quarum bilis acredine quadam delinquit alvi fluxum à china chinæ facilius excitari. Retulit mihi *Eccelli. Dn. Præſes*, ſe obſervaſſe in Paſtore laborante tertiana, cujus alvus diu adſtricta fuit, qui quotiescunque pilulis ex ſola china confectis uſus fuit, ſtatim alvum depoſuit, firmiter ſibi perſvadens, pilulas has in uſum purgandi eſſe datas. In quartanariis & illis perſonis, qui acidis, ponticis humoribus abundant, ulteriorem alvi ſuppresſionem cauſatur hic cortex. Præter hanc alvum ſtimulandi facultatem obſervata quoque fuit ſingularis efficacia in proritando inſigni ſalivæ fluxu. Sic retulit mihi non ita pridem *Practicus hujus cvitatis Celeberrimus Dn. D. Kautius*, ſe aliquando ad febrem intermittentem domandam fœminæ quatuordecim annorum in forma pulveris & etiam pilularum dediſſe, & notabile eſt, quotiescunq; aſſumſerit, ſemper inſignem ſalivæ fluxum, imo ſemel ipſum chinæ pulverem ratione ſaporis & odoris dignoſcibilem ex ventriculo ad ipſum os aſcendentem cum ſpumiſcentia & fermentatione interna obſervavit.

XIV.

XIV.

Tandem ſat frequenter obſervari poteſt paroxyſmos poſtquam per ſex vel ſeptem vices ab uſu corticis deſtiterint tandem redire eundemque curſum, eadem pariter forma repetere, & hoc non ſolum modo illis accidit, qui minus ſanitati ſuæ curam habent, ſed & cautisſime viventibus, maxime ſi aeris conſtitutio ſit epidemica & ad febres diſponat. Inſuper obſervatione conſtat frequenti, à catharticis fortioribus, quæ ſal quoddam cauſticum naturæ inimicum recondunt, præpropere adminiſtratis recrudeſcere iſtos affectus ægrius ſæpe domabiles, quam ab initio fuerant. Tandem ſequenti obſervatione habetur, poſt uſum chinæ in febribus pulſum ſtatim mutari, urinam quæ antea erat turbida naturalem fieri, notante id ipſum *Magnifico Dn. Krugio obſ. 2. Ephen. German. Dec. 2. H. X.* Faciem fieri rubicundiorem, actiones corporis vegetiores, imo ſæpiſſime obſervatum fuit, plures, hujus medicamenti uſu à febribus liberati citius vigorem priſtinum recuperare, quam qui aliorum febrifugorum ope convaluerunt. *Celeberrimus Sydenh.* obſervavit raro corticem levare malum, & ſperatum effectum ægrum percipere, ſi lecto in corticis uſu multum addicat & deſidiam magnopere colet. Tandem experti id ſumus chinam chinæ longe infeliciorem effectum edere, ſi ſtatim primis inſultibus opponatur, vel etiam ſi nimis tarde ad uſum hujus medicamenti accedamus longo tempore jam febre invaleſcente.

XV.

Quod modum exhibendi ſpectat, plures excogitatæ ſunt præparationes & formulæ. Efficacisſime tamen datur in ſubſtantia. Ut tamen palato conſulatur, optime ſumitur in forma pilulari, ſi nimirum cum mucilagine tragacanthi, vel cum ipſa theriaca fiant pilulæ, vel in forma boli & electuarii miſcendo nimirum illum corticem cum rob juniperi vel cum ſyrupo roſarum additis aliquot guttulis olei caryoph: Poteſt etiam propinari cum aqua v. g. menthæ addita ad gratiam conciliancilian-

ciliandam ſufficienti qvantitate julepi roſarum. Deinde longe efficacior ejus effectus percipitur in ſubſtantia quam in eſſentiis, decoctis & elixiriis, & melius etiam ſi ſine admixtione ſalium vel aliorum febrifugorum, quæ ſæpe contraria vi pollent & efficaciam hujus medicamenti infringunt. III. In ſubſtantia datus diutius in ventriculo commoratur, quo fit, ut particulæ ejus à menſtruo ſalivali jugiter & comminuantur & cum ingeſtis alimentis & liquoribus communicentur cum chylo usq; intus convehendæ, quo pro morbo edomando plenius auxilium nervis ac ſangvini ſuppeditetur. IV. Offeratur autem china chinæ ſat largis doſibus & quidem adultis ad pondus drachmæ ſemis, & eadem doſis tertia qualibet hora ad minimum iteretur, minoris ætatis hominibus ad ſcrupulum unum detur reitetata doſi hora quavis ſecunda, quo effectui producendo idonea ſatis deportetur quantitas & jugi tenore ſuggeratur, ut hic tanto certius opprimatur hoſtis. V. Illi qui abhorrent à pulvere, & quorum ventriculus eſt debilis & pluribus viſcidis ſordibus refertus, aſſumere poſſunt ejus decoctum cum aqua vel vino factum, bene tamen ſaturatum, ut autem eo melius fiat extractio in coctione, in ſubtilisſimum pollinem redigi debet cortex, quo ſic copioſius minutiores ejus particulæ à liquore ſolvantur. VI. Cum vino ſpirituoſo quidem fieri poteſt extractio, maxime pro illis perſonis, ubi fermentatio ac ſpirituaſcentia ſangvinis & chyli depreſſa. VII. Si diarrhæa urget, poteſt aliquid immiſceri de laudano rite parato. VIII. Si ſitis & calor intenſisſimus adſit, præſtat chinam exhibere cum nitro præparato vel nitro antimoniato. IX. Optime autem datur ille pulvis diebus intermisſionis, & quidem uti antea dixi iteratis vicibus, ut ſuccesſiva fiat in ventriculo ſolutio & imprægnatio maſſæ ſangvineæ, & poſt devictos paroxyſmos ad plures dies continuetur quoque medicamenti exhibitio, quo ſic præſto ſint in ſangvine novæ ſubſidiæ, alias facile iterum accidit recidiva. X. Conſultius eſt corticis exhibitionem à paroxyſmi declinatione auſpicari, quia ſangvis à declinatione plurimum contractus ac pacatus corticis con-

ſtrictioni facilius parit, nec ſtatim à paſtu ſumi debet, ſed aliquot horis poſt.

XVI.

Quoad ipſum abuſum chinæ chinæ I. ſtatuimus in febribus contumacisſimis diuturnis, quæ obſtructiones viſcerum pro fomite ac minera habent, prius danda eſſe aperientia ad obſtructiones illas reſerandas. Hunc in finem conducunt martialia, antimonialia, ſalina. Laudatur hic in pulverem limatura martis cum regulo antimonii medicinali & terra foliata tartari mixta, item mercurius dulcis, mercurius diaphoreticus jovialis, tinctura martis Zwællferi, ſalia abſterſiva varia v. g. ſal digeſtivum Sylvii mixtum cum arcano duplicato, terra foliata tartari, ſolutione oculorum cancrorum &c. Expeditis itaque obſtructionibus felicisſimo cum effectu datur noſter cortex. II. Quando febrium fomes ac minera eſt in primis viis, illæque infarctæ ſunt ſaburra vitioſorum humorum, ſemper debita laxantia vel etiam vomitoria lenia præmitti debent, ut depleantur hæ viæ iſta ſaburra, quæ extractionem medicamenti & activitatem impedit. Itaque cortex nunquam eſt exhibendus, maxime in ſubſtantia, niſi ventriculo bene purgato à pituita, quæ corticis particulas oblinit, & quaſi viſco implicat, ſic ſæpe inſeparabiles maſſæ in ventriculo efformantur, quæ niſi purgans exhibeas ſummas efficiunt anxietates. Vidi à purgante aſſumto pulverem hunc excretum in magna quantitate. III. China chinæ nunquam danda eſt in plethora, ideoque ubi adſunt plethoræ ſigna, venæ ſectio prius eſt adminiſtranda, ſic ſæpe multa ſymptomata miteſcunt, quoniam ſangvinis misſio vias reſerat, fluiditatem humoribus impertit & corpus εὔρωον facit. Ratio autem cur plethoricis multum nocere ſolet exhibitus cortex eſt, quoniam poros magis conſtringit & arctiores illos facit, qui tamen aperti eſſe debebant, ut eo melius tranſpirare & ventilari posſint particulæ ſeroſæ ſangvinem augentes. IV. Ubi tranſpiratio prorſus imminuta eſt in febribus, cutis firmisſima, urina

cruda

cruda ex albo flaveſcens, frigus cum affectibus ſpasmoticis pluribus ſtipatur, tunc etiam cautisſime mercandum eſt cum hoc medicamento. Præſtat autem prius aperire ipſos poros ſubcutaneos mixturis, huic fini inſervientibus. V. Ubi adſunt oris amaror, pondus ſupra ventriculi regionem, nauſea, vomitus, appetitus dejectus, anorexia, inflationes, ructus, non ſtatim china eſt exhibenda, ſed prius emetica, quoniam hæc ſymptomata indicant, circa præcordia mineram febrium nidulari. VI. China chinæ nunquam eſt danda alvo adſtricta exiſtente & ſi inteſtina ſcybalis durioribus ſunt infarcta, quoniam adſtrictio ſæpe augetur. Hinc ſcribit *Dn. Etmüll. de uſu & abuſu præcipit.* Sæpius obſervatum fuiſſe ex chinæ chinæ abuſu febrifugo in ſubjecto teneriori pertinacisſimam alvi inductam adſtrictionem, cum abdominis tumore ac tenſione moleſtisſima. VII. Nunquam adhibenda eſt in paroxyſmo vel etiam ante paroxyſmum. Multoties obſervavimus infelicem ſucceſſum & ſemper gravia excitata fuiſſe ſymptomata, nimirum contractiones ſpasmoticas, anxietates præcordiales fuiſſe adauctas, ratio enim in promptu eſt, utpote hoc medicamentum adſtringente ſua vi ſanguinis texturam conſtringit, hinc fermentum febrile maſſam ſanguineam turbans majorem reſiſtentiam inveniens, omnia majori tumultu, calore ac impetu exſequitur. Deinde etiam cortex in ipſo frigore contractiones illas ſpasmoticas tubulorum nerveorum in ipſa cute exiſtentium adauget vi ſua conſtringente, hinc adſtringentia ante paroxyſmum data cane pejus & angue vitanda, quippe quæ ægrum è medio tollere ſolent, uti refert *Dn. Sydenhamius* Quosdam pulverem illum immediate ante paroxyſmum exhibitum è vita ſuſtuliſſe. Vel etiam paralyſin, apoplexiam, epilepſiam, icterum, colicam convulſivam excitare apta ſunt, uti innumeris experimentis demonſtrari poteſt & id lugubres multorum Practicorum obſervationes teſtantur. VIII. In exhibitione chinæ chinæ alvus non movenda, nulla ſudorifera, calida, purgantia, vomitoria, turbantia vel in uſu, vel poſt ejus uſum exhibenda, alias facillime febris recidivat. Ratio hæc eſt, qvoniam

J.694
H699d

10-115

niam illa ipſa medicamenta contrariam operandi vim habent, cum cortex chinæ roborat & conſtringit, illa autem ſale ſuo calido acri reſolvunt ac ſtimulant. Hinc notavit *Dn. Ettmull. l. c.* A ſpiritu ſalis ammoniaci exhibito febres prompte recidivaſſe, adeo ut illis, quibus ex corticis illius uſu febris quidem curata palliative, increſcentibus aliis gravioribus ſymptomatibus, febris per propinationem ſpiritus ſalis ammoniaci reſuſcitata fuerit. Purgans poſt uſum ſi exhibere volumus, optima ſunt amara, uti rhabarbarum, aloë. IX. Si à corticis uſu proximus paroxyſmus immutetur vel imminuatur, uſui inſiſtendum; ſin minus accidit deſiſtendum, & ſi in pluries repetitis doſibus rem ſuam non exſequatur rite, pertinaciter non inſiſtendum, ſed deſiſtendum aliquandiu, datis deinde aliis aperitivis & antifebrilibus, iterum oggeſtus pulvis ſæpe optatos ſucceſſus adimplet. X. Omnia ſpirituoſa & calida in exhibitione chinæ chinæ vitanda, hinc optime inquit *Dn. Jones tr. de febr. 212.* Regimen calidum, decubitus in lecto, uſus generoſi vini & cardiacorum corticis vim eludunt & operationem retardant, quia ſanguinis rarefactio, quæ â calore efficitur, conſtrictione corticis ſe opponit. Sic ulcus internum, pulmonum puta & renum &c. non ſolum corticis effectum protelat, ſed nonnunquam eludit & paroxyſmos abactos paucis diebus revocat, quoniam heterogeneus & ſordidus ulceris ichor ſanguini ſe immiſcens ejus compagem reſerat, & perturbat, & febrem, quam hecticam nominamus, excitat, quæ dum ſanguinem rarefacit & exagitat corticis vim adſtrictivam amolitur, & ichore ſanguini perpetim ſuggeſto paroxyſmos prius abactos denuo accerſit. Sed quoniam tempus plura addere vetat, hæc de noſtro febrifugo dicta ſufficiant. Interim Tibi Triune Deus pro clementisſima asſiſtentia, gratioſisſimaq; directione æternas habemus gratias